

tott – s az eddigi tapasztalatok alapján mi is úgy látjuk – az ismertetett tervekben, azok végleges megvalósításáig a különböző erők hatására még történhetnek módosítások.

Sztankó
főkonzul

MOL, KÜM-TÜK, 1969-Csehszlovákia, 31. d., 00459-1969, gépelt, a szerző által aláírt tisztázat

140

Pozsony, 1969. április 14. Sztankó Pál pozsonyi magyar főkonzul jelentése a Csemadok rendkívüli, X. országos közgyűléséről.

SZIGORÚAN TITKOS!

Szám: 6/2/1969.SZT.

Pozsony, 1969. április 14.

Előadó: Vargóczy Dezső alkonzul

Tárgy: A Csemadok X. kongresszusa.

Készült: 5 példányban.

Kapják: 3 pl. Központ.

1 pl. Nagykövetség, Prága.

1 pl. saját.

Március 17–18-án tartotta Pozsonyban a Csemadok X. országos rendkívüli közgyűlését. E közgyűlést már 1968-ban tervezték megtartani, azonban a közbejött ismert események miatt halasztották el. A közgyűlésnek különös jelentőséget adott az a körülmény, hogy a IX. országos közgyűlés óta Csehszlovákia politikai és társadalmi életében lényeges változások következtek be – 1968 januárja, augusztus valamint a federációról, nemzetiségekről szóló alkotmányjogi törvény.

E folyamatot tekintve megállapítható, hogy – különösen az elmúlt évtől kezdve – a Csemadok tevékenységének középpontjában a kulturális feladatokon túlmenően a magyar nemzetiség politikai érdekvédelme került és szinte politikai pártként lépett fel a különböző fórumokon, és a Szövetség tényleges feladatai bizonyos mértékig háttérbe szorultak.

Ezt tükrözi a X. rendkívüli közgyűlésen Dobos László elnök megnyitó beszéde, valamint a KB beszámolója és az elfogadott program. (Beszámolók mellékelve.)⁵⁰¹

A közgyűlés megerősítette elnöki funkciójában Dobos Lászlót, dr. Szabó Rezső eddigi vezető titkárt felmentette (időközben a SZNT alelnöke lett) és utódjául Szőke Józsefet választotta meg. Megválasztotta az új központi bizottságot, melynek 92 tagja, az ellenőrző bizottságot, melynek 13 tagja van, valamint az elnökséget, melynek 19 tagja van.

501 A mellékleteket nem közöljük.

Ugyanakkor a közgyűlés jóváhagyta a KB azon javaslatát, hogy a Szövetség elnevezését „Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szövetsége”-ről „Csehszlovákiai Magyarok Kulturális és Társadalmi Szövetség[re]”-re⁵⁰² változtassák.

Több, egybehangzó megbízható információ szerint a megválasztott új KB és elnökség összetételét tekintve határozott „jobbratolódást” mutat, nagymértékben érvényesül a Dobos-Szabó által képviselt „revizionista vonal”. A 92 tagú KB szociális összetételét tekintve 1 munkás, a többi értelmiségi, alkalmazotti kategóriába tartozik. Az előző kongresszuson megválasztott 75 tagú KB-ból 34-en kerültek be az új KB-ba és négyen az Elnőrző Bizottságba. A korábbi, 17 tagú Elnökségből 4 tagot választottak be az új Elnökségbe. A Szövetség célkitűzései valamint programjának értelmezésénél a KB-n belül lényeges eltérések vannak, ugyanis a Szövetség vezetői, elsősorban az elnökségi tagok ún. „nagy politikát akarnak csinálni” és a Szövetséget pártként kezelik, elhanyagolva a Szövetség tényleges feladatait, még a KB másik része elsősorban a magyar nemzetiség közötti kultúrmunkát helyezi a középpontba és nem értenek egyet a Csemadoknak politikai-pártjellegű szervezetté alakításával. Sem a közgyűlésen, sem más fórumon nem foglalkoztak az elmúlt vezetés politikai állásfoglalásaival és gyakorlati intézkedéseivel, felhívásaival az 1968. augusztusi és az azt követő időszakban, annak ellenére, hogy a tagság és a KB tagok egy részéről ez irányú igény felmerült. E tekintetben, valamint a Szövetség tevékenysége és programja értelmezésében fennálló nézetkülönbségek tisztázása végett a legközelebbi KB ülésen a KB néhány tagja vitát fog kezdeményezni. Helytelenítik ugyanakkor a Csemadok egyes vezetőinek álláspontját és magatartását a Matica slovenskával való további vitában, mivel a polémia kiindulópontja mindkét részről a nacionalista szemlélet. Ennek egyik megnyilvánulása Szőke József főtítkár „A Matica és a nemzetiségek” c. cikke a „Hét” c. folyóiratban.⁵⁰³

A Szövetség tevékenységének értékelésére a X. közgyűlés részletes jegyzőkönyvének elkészülte, valamint a rövidesen sorra kerülő KB ülés után visszatérünk.

Sztankó
főkonzul

MOL, KÜM-TÜK, 1969-Csehszlovákia, 31. d., 001985-1969, gépelt, a szerző által aláírt tisztázat

502 Helyesen: Csehszlovákiai Magyarok Társadalmi és Kulturális Szövetsége.

503 Szőke József cikke a *Hét* 1969. március 2-i számában jelent meg (lásd a 85. sz. dokumentumot).

Pozsony, 1969. május 8. Sztankó Pál pozsonyi magyar főkonzul jelentése a Matica slovenská, a Csemadok és az ukrán kulturális szövetség elnökségei pártcsoportjainak a szlovák pártvezetés által kezdeményezett értekezletéről.

SZIGORÚAN TITKOS!

Szám: 6/3/SZT/1969

Pozsony, 1969. május 8.

Előadó: Varga Ferenc, konzul

Tárgy: A Matica slovenská, a Csemadok

Készült: 5 példányban.

és az Ukrán Dolgozók Kulturális

Kapják: 3 pl. Központ.

Szövetsége elnökségei

1 pl. Nagyköv., Prága.

pártcsoportjainak értekezlete

1 pl. saját.

Az SZLKP KB kezdeményezésére 1969. április 30-án a Matica slovenská, a Csemadok és az Ukrán Dolgozók Kulturális Szövetsége elnökségeinek pártcsoportjai közös értekezletet tartottak Pozsonyban. Markuš elvtárs, a KB kulturális osztályának vezetője szerint ezt az akciót azért tartották szükségesnek megszervezni, hogy felszámolják a Matica és a két nemzetiségi szövetség között dúló nacionalista harcot. Ahelyett – mondotta –, hogy e három szerv a saját ügyeivel foglalkozna, nacionalista-soviniszta érzelmeket szít tagsága körében, és egymás ellen harcol. Megemlítette, hogy a tanácskozás után egy közleményt kívánnak nyilvánosságra hozni, amely a másnapi lapokban meg is jelent.

A tanácskozást követően Szabó Rezső, a Csemadok elnökségének tagja adott tájékoztatást annak lefolyásáról. Elmondotta, hogy a vita mindvégig nagyon éles volt, a megjelent közlemény – amely előre készült – egyáltalán nem tükrözi azt.

Bevezetőben a Matica képviselője kijelentette, hogy az ukránokkal lévő problémákat mint két szláv nemzet meg tudják oldani. Ukrán részről ezt a nézetet azonnal elutasították, mondván, hogy itt nemzetiségi problémák megoldásáról van szó, amelyek hasonlóak az itt élő magyar nemzetiségi problémákhoz. E kérdést szerintük elvileg kell megoldani, nem pedig aszerint, hogy az illető nép mely népcsoportba tartozik.

A továbbiakban a Matica részéről Okáli igen heves támadást intézett a Csemadok ellen. Irredentizmussal vádolta azt, s azt hangoztatta, hogy szakértőik a megjelent különböző magyar cikkek sorai között azt fedezték fel, hogy a csehszlovákiai magyarok el akarnak szakadni az országtól. A Csemadok képviselői ezt a vádat visszautasították. Idéztek Okáli beszédeiből és cikkeiből, amelyekben nyíltan követelte a csehszlovákiai magyarok kitelepítését és egyéb retorziókat.

Ez az egész heves vita Bohuš Graca, az SZLKP KB titkárának jelenlétében, az ő elnökségével folyt le. S ahogy informátorunk elmondotta, Graca az egész értekezleten érdemben nem szólalt fel, állást nem foglalt. Ezért a magatartásáért a Csemadok képviselői neheztelnek is rá. Megnyugvással vették viszont tudomásul, hogy az SZLKP KB május 4-i plénumán beszédében Gustáv Husák igen erélyesen szólt azok ellen, akik Szlovákiában nacionalista uszítást folytatnak. A CSKP KB első titkára kijelentette: „Szeretném ebből az alkalomból kifejezésre juttatni, hogy a párt ne tűrje a soviniszta eleme-